

CZARNOGÓRA
Informacja o stosunkach gospodarczych z Polską

Informacje ogólne

Powierzchnia	13,8 km ²
Ludność	628,8 tys.
Waluta	EUR
Język	czarnogórski (oficjalny status mają j. serbski, bośniacki, albański i chorwacki)
Prezydent	Jakov Milatović
Premier	Milojko Spajić
Wicepremierzy	Vladimir Jaković Ervin Ibrahimović
Minister Spraw Zagranicznych	Filip Ivanović
Minister Rozwoju Gospodarczego	Nik Gjelošhaj
Ambasador RP w Podgoricy	Artur Dmochowski
Ambasador Czarnogóry	Milena Mumin, Charge d’Affaires a.i.

Podstawowe wskaźniki gospodarcze Czarnogóry

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PKB (dynamika%)	5,1	2,7	3,9	2,8	-15,3	12,4	3,8	3,4
Inflacja (% PKB)	0,5	2,4	2,9	2,5	-0,26	2,4	16	4,2
Stopa bezrobocia (%)	17,1	16,0	15,5	14,9	18,3	16,9	15,2	14,7
Eksport (mln EUR)	1325,8	1765,0	1889,1	2430,0	1240,0	1114,2	700,3	-
Import (mln EUR)	2061,7	2130,0	2322,0	2500,0	2920,0	3080,0	3 533,8	-
Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych w mln EUR	754,4	687,2	659,2	420,0	530,0	552,0	518,6	-

Źródło: Ministerstwo Finansów Czarnogóry

1. Sytuacja polityczna.

Czarnogóra jest republiką parlamentarną. Jako jedyny kraj w regionie Bałkanów Zachodnich wprowadziła jako walutę euro. Konsekwentne wysiłki władz przyniosły pozytywne efekty i w drugiej połowie 2013 roku gospodarka Czarnogóry zaczęła powoli wychodzić z recesji. Od 7 czerwca 2017 r. Czarnogóra jest członkiem NATO.

2 kwietnia 2023 r. w II turze wyborów prezydenckich w Czarnogórze zwycięstwo odniósł Jakov Milatović, współzałożyciel ugrupowania Europa Teraz!. Zdobył 60% głosów, zaś jego rywal, urzędujący prezydent Milo Djukanović, uzyskał poparcie 40% wyborców.

11 czerwca 2023 r. odbyły się przedterminowe wybory do 81-osobowego parlamentu Czarnogóry. Zwyciężył współzałożony przez nowego prezydenta Jakova Milatovicia Ruch Europa Teraz!, zdobywając 25,6% głosów. Na drugim miejscu z poparciem 23,2% znalazł się blok wyborczy Razem!, którego główną siłą jest Demokratyczna Partia Socjalistów (DPS) kierowana do kwietnia 2023 r. przez byłego prezydenta Milo Djukanovicia. Do parlamentu wejdą również: proserbski blok Na rzecz Przyszłości Czarnogóry, koalicja Demokraci i Zjednoczona Akcja na rzecz Reform, Partia Bośniacka, a także Socjalistyczna Partia Ludowa–DEMOS. Ponadto w nowym parlamencie trzy mandaty przypadną przedstawicielom mniejszości albańskiej, a jeden chorwackiej. Frekwencja wyniosła 56%.

Wygrana Ruchu Europa Teraz! jest efektem rozczarowania społeczeństwa ponad 30-letnimi rządami DPS i Djukanovicia.

Kluczowymi projektami w strategicznym dla Czarnogóry sektorze energetycznym pozostaje budowa II bloku elektrociepłowni w Pljevlji, podwodnego kabla energetycznego zapewniającego połączenie z Włochami, poszukiwanie gazu i ropy naftowej w strefie przybrzeżnej Czarnogóry, budowa gazociągu Jońsko-Adriatyckiego (IAP) oraz budowa małych elektrowni wodnych. Ponadto zaplanowano szereg projektów w dziedzinie transportu: m. in. budowę autostrady Bar - Boljare (inwestycja chińska), linii kolejowej Bar-Budapeszt oraz rozbudowę portu w Barze (inwestycja turecka).

W najbliższych latach realizowane być mają duże zagraniczne (kapitał z Azerbejdżanu, ZEA) inwestycje w sektorze turystycznym (np. Porto Montenegro, Portonovi, Lustica Bay, Książęca Plaża). Mają one dać zatrudnienie kilku tysiącom pracowników. Ma to istotne znaczenie biorąc pod uwagę niewielką populację Czarnogóry i wysokie bezrobocie.

2. Polityka gospodarcza.

Ogólna charakterystyka sytuacji gospodarczej - gospodarka Czarnogóry oparta jest przede wszystkim na usługach (po referendum w sprawie niepodległości w 2006 r. gospodarkę zaczęto przekształcać w gospodarkę bardziej opartą właśnie na usługach niż rolnictwie) i znajduje się w fazie transformacji do gospodarki rynkowej.

Dla gospodarki Czarnogóry turystyka stanowi ok. 1/4 PKB. Od kilku lat kraj przyciąga każdego roku około trzy razy więcej turystów niż wynosi całkowita liczba jego mieszkańców, co pozwala prognozować dalszy wzrost znaczenia sektora turystyki w gospodarce Czarnogóry. W drugim kwartale 2021, wraz z powrotem turystów i poluzowaniem reżimu COVID, gospodarka wyraźnie odbiła. Ruch turystów osiągnął 84% poziomu sprzed pandemii (2019). W kraju rozwija się także przemysł

wydobywcy (węgiel brunatny, boksyty, rudy żelaza, cynku i ołowiu, sól z salin morskich) oraz drzewno-papierniczy i elektromaszynowy. Grunty orne zajmują tylko 5% powierzchni kraju, zaś łąki i pastwiska ok. 35%. Hoduje się zwierzęta, takie jak np.: owce, bydło, kozy czy drób. Do najpopularniejszych zbóż uprawianych w Czarnogórze zalicza się pszenicę oraz kukurydzę, popularne są również warzywa i rośliny śródziemnomorskie (oliwki, figi, cytrusy).

Handel zagraniczny - Całkowity zagraniczny handel towarowy Czarnogóry w okresie styczeń – grudzień 2022 r. wyniósł 4 234,1 mln euro, co oznacza wzrost o 43,9% w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego. Wartość eksportu towarów wyniosła 700,3 mln euro, a importu 3 533,8 mln euro. W porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego eksport wzrósł o 60,2%, natomiast import o 41,1%. Pokrycie importu eksportem wyniosło 19,8% i było wyższe w porównaniu z pokryciem w analogicznym okresie roku poprzedniego, kiedy wynosiło 17,4%.

W strukturze eksportu, zgodnie ze Standardową Międzynarodową Klasyfikacją Handlu (SITC), najliczniej występowały produkty: paliwa mineralne, smary i materiały pokrewne, w tym: prąd elektryczny.

W strukturze importu, według SITC, najliczniej występowały maszyny i sprzęt transportowy, w tym: pojazdy drogowe, maszyny, aparaty i urządzenia elektryczne.

Głównymi partnerami handlowymi w eksporcie były: Serbia, Szwajcaria oraz Bośnia i Hercegowina

Głównymi partnerami handlowymi w imporcie były: Serbia, Chiny i Grecja. Najwyższy handel zagraniczny miał miejsce z partiami CEFTA i państwami członkowskimi UE.

Inwestycje zagraniczne - dotyczą głównie sektora turystyki, a inwestorzy lokują kapitał w nieruchomościach w najatrakcyjniejszych turystycznie częściach kraju.

Gospodarka Czarnogóry odnotowała silny wzrost w latach 2021 -2023. Aktywność gospodarcza charakteryzowała się wzrostem konsumpcji prywatnej, eksportu oraz ożywieniem w turystyce i zatrudnieniu. Oczekuje się, że globalna sytuacja geopolityczna, wysoka inflacja, niestabilność polityczna, zaostrzenie warunków finansowania oraz słabszy popyt zewnętrzny będą negatywnie oddziaływać na wzrost gospodarczy w 2024 r.

Uczestnictwo w wielostronnych organizacjach i porozumieniach o charakterze gospodarczym - dzięki uzyskaniu niepodległości w 2006 r. Czarnogóra samodzielnie współpracuje z międzynarodowymi instytucjami finansowymi (Bank Światowy, EBOR) oraz jest członkiem WTO.

Stosunki gospodarcze z Unią Europejską - Czarnogóra wciąż negocjuje członkostwo w UE i ten status determinuje jej relacje gospodarcze z UE. Mimo aspiracji do akcesji, UE nie jest najważniejszym inwestorem w Czarnogórze, a w relacjach handlowych również nie zajmuje czołowego miejsca. Co więcej, UE krytycznie podchodzi do bliskich stosunków gospodarczych Czarnogóry z Chinami.

Polityka gospodarcza Czarnogóry ukierunkowana jest nadal na szybką integrację z Unią Europejską Czarnogóra rozpoczęła negocjacje akcesyjne z UE 29 czerwca 2012 r. i na razie utrzymuje dobre tempo negocjacji, dzięki czemu jest liderem wśród krajów bałkańskich Jest też pierwszym krajem kandydującym wobec którego Komisja Europejska (przy poparciu Rady UE) zastosowała tzw. „nowe podejście do negocjacji” polegające na szczególnym skupieniu się na rozdziałach poświęconych prawom prawa, sprawom wewnętrznym, wymiarowi sprawiedliwości i prawom podstawowym (r. 23 i r. 24). Rozdziały te powinny być otwierane jak najwcześniej i zamykane jako jedne z ostatnich. Główne

wyzwania stojące przed Czarnogórą w drodze do UE to m. in. walka z korupcją i zorganizowaną przestępczością.

3. Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej.

W relacjach gospodarczych z Czarnogórą obowiązują w wyniku sukcesji prawnej umów (porozumienie o uregulowaniu dwustronnych stosunków traktatowych między Polską a Czarnogórą – weszło w życie 9 lipca 2010 r.) m.in.:

- Umowa między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Federalnym Rządem Federacyjnej Republiki Jugosławii o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji, podpisana w Belgradzie 3.09.1996 r.;
- Umowa między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Federalnym Rządem Federacyjnej Republiki Jugosławii o unikaniu podwójnego opodatkowania w zakresie od podatków od dochodu i majątku, podpisana w Warszawie 12.06.1997 r.;
- 25 października 2013 r. została podpisana Deklaracja o współpracy między Ministerstwami Gospodarki Polski i Czarnogóry stwarzająca możliwości szeroko rozumianej współpracy w dziedzinach znajdujących się w kompetencji obydwu Ministerstw, np. organizacje misji gospodarczych, forów ekonomicznych czy też regularnych konsultacji.

4. Relacje handlowe

Obroty towarowe Polski z Czarnogórą (w mln euro)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Dynamika 2022 2021	I-IX 2023	Dynamika 2023 2022
Eksport	45,2	30,0	46,7	33,6	33,3	77,3	232,3%	47,9,0	111,3%
Import	16,8	22,5	16,6	14,5	16,4	29,8	182,1%	19,4	97,6%
Obroty	62,0	52,5	63,3	48,0	49,7	107,1	215,5%	67,3	107%
Saldo	28,4	7,4	30	19,1	16,9	47,5	-	28,5	

Źródło: GUS

Czarnogóra zajmowała w 2022 r. 97 miejsce pod względem wartości eksportu wśród partnerów handlowych Polski z udziałem 0,01% w polskim eksporcie ogółem. Pod względem wartości polskiego importu zajmuje 111 miejsce z udziałem 0,01% w polskim imporcie ogółem.

Dane statystyczne za 2022 r. wskazują na bardzo duży wzrost wymiany towarowej w stosunku do 2021 r. Wzajemne obroty osiągnęły wartość 107,1 mln EUR (wzrost o 115,5% w porównaniu z 2021 r.). Polski eksport wyniósł 77,3 mln EUR (wzrost o 132,3% w porównaniu z 2021 r.), natomiast import z Czarnogóry wyniósł 29,8 mln EUR (wzrost o 82,1% w porównaniu z 2021 r.).

W strukturze polskiego eksportu do Czarnogóry dominowały w 2022 r.: papierosy (31,1 mln EUR), przetwory spożywcze (5,73 mln EUR), maszyny i urządzenia (5,53 mln EUR), czekolada (1,96 mln EUR), meble drewniane (1,84 mln EUR), ziemniaki przetworzone lub zakonserwowane (0,74 mln EUR).

W imporcie dominowały: pojazdy (25,6 mln EUR), maszyny i urządzenia mechaniczne (14,2 mln EUR), części elektrycznego sprzętu oświetleniowego i sygnalizacyjnego (7 mln EUR), materiały i artykuły włókiennicze (5,7 mln EUR), tworzywa sztuczne (2,9 mln EUR), masa włóknista z drewna (1,8 mln EUR), przyrządy i aparatura (1,5 mln EUR).

5. Relacje inwestycyjne

Inwestycje (według stanu na koniec 2022 r. w mln EUR),

	Akcje i udziały kapitałowe	Instrumenty dłużne netto	Ogółem FDI
Inwestycje PL w ME	-0,3	-4,9	-3,2
Inwestycje ME w PL	0,0	-0,1	-0,1

Źródło: NBP

Główną polską inwestycją był zakup za kwotę 25 mln EUR kopalni złóż rud cynku w miejscowości Plevlja. Spółka skarbu państwa, Zakłady Górniczo-Hutnicze "Bolesław" S.A. dokonała w 2011 r. zakupu większościowego pakietu akcji firmy Gradir Montenegro (jedynego właściciela złóż). Zasoby surowca w kopalni „Supljta Stijena” dają gwarancję eksploatacji w okresie najbliższych 16 lat (przy produkcji 200 – 240 tys. ton cynku). Dostępne zasoby cynku pokrywają zapotrzebowanie około 10 procent rynku europejskiego i stanowią będą podstawowe źródło zaopatrzenia polskich hut wchodzących w skład konsorcjum ZGH Bolesław. W 2014 r. Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bolesław” S.A. odsprzedały swoje udziały. We wrześniu 2016 r. polska firma Bumech S.A. uruchomiła kopalnię boksytów w miejscowości Niksić. W maju 2022 r. Bumech S.A. zaprzestał wydobywania boksytów w Nikiic co odzwierciedlają dane za 2022 rok.

5. Unia Europejska

W grudniu 2011 r. Czarnogóra uzyskała status kraju kandydującego do UE, a **oficjalne negocjacje akcesyjne UE-Czarnogóra rozpoczęły się 29 czerwca 2012 r.** Proces ten poparła Rada ds. Ogólnych (GAC) w swoich konkluzjach z 11 grudnia 2012 r., podkreślając znaczenie reform jakie poczyniła Czarnogóra w 2012 r. i zachęcając ją do dalszych postępów na drodze modernizacji kraju. Proces akcesyjny Czarnogóry przebiega zgodnie z wytyczoną w 2005 r. przez Komisję Europejską Mapą Drogową dla Bałkanów Zachodnich¹. Wśród nich znajdują się m.in. podpisanie i realizacja **Umowy przejściowej w sprawach handlu i kwestii związanych z handlem**² oraz Układu o Stabilizacji i Stowarzyszeniu (SSA). Czarnogóra uczestniczy w wielostronnym dialogu gospodarczym zarówno z KE, jak i z państwami członkowskimi UE. Ma on na celu przygotowanie kraju do udziału w koordynacji i nadzorze polityki gospodarczej w ramach Unii Gospodarczej i Walutowej (UGiW). Umowa weszła w życie 1 stycznia 2008 r., natomiast Układ, dzięki któremu Czarnogóra uzyskała dostęp do środków pomocy przed akcesyjnej (IPA), wszedł w życie 1 maja 2010 r. W grudniu 2012 r. odbyła się konferencja akcesyjna Czarnogóry.

¹ Enlargement strategy 2005: roadmap for the Western Balkans.

² Interim Agreement on trade and trade-related matters between the European Community, of the one part, and the Republic of Montenegro, of the other part, 28.12.2008.

Czarnogóra pozostaje liderem procesu integracji europejskiej. Na podkreślenie zasługuje utrzymująca się zgodność stanowisk Czarnogóry, w przeszłości kraju z silnymi wpływami rosyjskimi, z polityką zagraniczną UE.

Do 2023 r. Czarnogóra otworzyła 33 rozdziały negocjacyjne z UE, a 3 rozdziały zamknęła.

7. Ambasada RP w Podgoricy

Ul. Kozaračka 79

81 000 Podgorica

Tel. +382 20 608 320, 20 608 321

Fax. +382 20 658 581

e-mail: podgorica.amb.sekretariat@msz.gov.pl

8. Ambasada Czarnogóry w Warszawie

Al. Ujazdowskie 41

00-540 Warszawa

Tel. 22 319 19 56

Fax. 22 319 56 74

e-mail: poland@mfa.gov.me

Opracował:

Departament Handlu i Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwa Rozwoju i Technologii